

**DIE OPTIMALISERING VAN LEER BY SKOOLBEGINNERS
DEUR MIDDEL VAN 'N VERRYKTE
KLASMUSIEKPROGRAM**

Ria Pieterse

B.A., T.H.O.D., M.Ed.

**Proefskrif voorgelê vir die graad Philosophiae Doctor in Ortopedagogiek in die
Fakulteit Opvoedkunde van die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër
Onderwys.**

**Promotor: Prof. J.L. Marais
Hulppromotor: Mnr. A. van Wyk**

**POTCHEFSTROOM
1994**

DANKBETUIGING

- * *By die voltooiing van hierdie proefskrif wil ek my opregte dank betuig aan my promotor, prof. J.L. Marais. Hy het op sy kenmerkend meelewende en besielende wyse, wetenskaplike insig asook volgehoue bystand, leiding ten opsigte van die studie geneem. Baie dankie ook aan my hulppromotor, mnr. A. van Wyk, wat waardevolle insette gelewer het en my op besondere wyse gemotiveer het om die studie te voltooi.*
- * *Dankie aan mev. E. Mentz wat behulpsaam was met die statistiese verwerking asook die interpretasie van die data, voortvloeiend uit die empiriese ondersoek.*
- * *Ek is aan die Transvaalse Onderwysdepartement groot dank verskuldig vir toestemming om die verrykte klasmusiekprogram in 'n JOD-skool te kon aanbied. Ook my waardering vir gemagtigde personeel wat beskikbaar was om die toepaslike MK-toets af te neem.*
- * *Dank aan die hoof, personeel en in besonder die betrokke leerlinge van die primêre skool wat by die empiriese ondersoek betrek was. Hulle positiewe ingesteldheid en deelname het dit moontlik gemaak om dié sensitiewe navorsing suksesvol te kon voltooi.*
- * *My dank aan familie en vriende vir hulle belangstelling.*
- * *Vir die taalversorging en die drukwerk van die proefskrif, 'n innige woord van dank aan my broer, Henning.*
- * *Besondere dank aan my moeder en Henning, vir voorbidding, meeewing en onbaatsugtige asook liefdevolle versorging gedurende die tye waar my studie deur ernstige siekte gekniehalter is.*
- * *Ten slotte alle dank en eer aan ons Hemelse Vader wat my deur genade in staat gestel het om hierdie studie te kon voltooi.*

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLING, DOEL, METODE EN PROGRAM VAN ONDERSOEK

1.1	Probleemstelling: oriëntering	1
1.2	Doel van die ondersoek	3
1.3	Navorsingshipotese	3
1.4	Metode van ondersoek	4
1.4.1	Literatuurstudie	4
1.4.2	Empiriese ondersoek	4
1.5	Verloop van die ondersoek	6

HOOFSTUK 2

OPVOEDENDE LEER EN ONDERRIG

2.1	Oriëntering	7
2.2	Opvoedende onderrig	7
2.3	Enkele tersaaklike beskouings oor leer	8
2.3.1	Inleiding	8
2.3.2	Robert M. Gagné	9
2.3.2.1	Inleiding	9
2.3.2.2	Tipes menslike vermoëns	9
	(i) Intellektuele vaardighede	9
	(ii) Verbale inligting	10
	(iii) Kognitiewe strategieë	10
	(iv) Motoriese vaardighede	11
	(v) Houding/Gesindheid	11
2.3.2.3	Voorvereistes vir die aanleer van intellektuele vaardighede	11
2.3.2.4	Die leerproses: inligtingverwerking	13

2.3.2.5	Belangrikheid van Gagné se teorie	14
2.3.3	Jean Piaget	15
2.3.3.1	Inleiding	15
2.3.3.2	Ontwikkelingstadia	15
2.3.3.3	Belangrikheid van Piaget se teorie	18
2.3.4	Jerome Bruner	19
2.3.4.1	Inleiding	19
2.3.4.2	Verskillende voorstellings	20
	(i) Enaktiewe voorstellings	20
	(ii) Ikoniese voorstellings	20
	(iii) Simboliese voorstellings	20
2.3.4.3	Leerteorie	21
2.3.4.4	Waarde van Bruner se teorie	21
2.3.5	Benjamin S. Bloom	22
2.3.5.1	Inleiding	22
2.3.5.2	Leeropvatting	22
2.3.5.3	Waarde van Bloom se leeropvatting	25
2.3.6	Arnold Gesell	26
2.3.6.1	Inleiding	26
2.3.6.2	Leergebeure	26
2.3.6.3	Waarde van Gesell se beskouings	27
2.3.7	Samevatting: waarde van leerbeskouings	27
2.3.7.1	Gagné	27
2.3.7.2	Piaget	28
2.3.7.3	Bruner	28
2.3.7.4	Bloom	28
2.3.7.5	Gesell	29
2.3.7.6	Gevolgtrekking	29

2.4	Leervorme	29
2.4.1	Inleidend	29
2.4.2	Perseptuele leer	30
2.4.2.1	Begripsverheldering	30
2.4.2.2	Kenmerke van persepsie of waarneming	30
2.4.2.3	Perseptuele leer in die skool	31
2.4.3	Perseptueel-motoriese leer	31
2.4.3.1	Inleidend	31
2.4.3.2	Begripsverheldering	32
2.4.3.3	Verloop van die leerproses	32
2.4.3.4	Gevolgtrekking	33
2.4.4	Aanleer van taal	33
2.4.4.1	Inleidend	33
2.4.4.2	Omskrywing van taal en taalverwerwing	33
2.4.4.3	Aanleer van 'n moedertaal	34
2.4.4.4	Invloed van sosiale milieu op die taal van die mens	35
2.4.5	Samevattende gevolgtrekking	35
2.5	Geheue en aanwending van leerresultate	35
2.5.1	Inleidend	35
2.5.2	Begripsverheldering	35
2.5.3	Faktore wat geheue beïnvloed	36
2.5.3.1	Betekenisvolheid van die leerstof	36
2.5.3.2	Affektiewe toestand van die leerder	36
2.5.3.3	Individuele verskille	36
2.5.3.4	Ego-betrokkenheid	37
2.5.3.5	Herhaalde leer	37
2.5.3.6	Uitwerking van verspreide herhaling	37
2.5.3.7	Interferensie	37
2.5.3.8	Vergeet	38
2.5.4	Samestelling en aard van geheue	38
2.5.4.1	Sensoriese geheue	38
2.5.4.2	Korttermyngeheue (KG)	38
2.5.4.3	Langtermyngeheue (LG)	38

2.5.4.4	Inligtingverwerking	39
2.5.5	Aanwending van leerresultate	40
2.5.5.1	Inleidend	40
2.5.5.2	Oordrag	40
2.5.5.3	Opvoedkundige implikasies	41
2.6	Intelligensie	41
2.6.1	Inleidend	41
2.6.2	Begripsomskrywing	42
2.6.3	Intelligensiemeting	42
2.6.3.1	Intelligensietoetse	43
2.6.3.2	Individuele verskille in intelligensie	45
2.6.3.3	Waarde van intelligensietoetse	46
2.6.3.4	Moontlike probleme ten opsigte van intelligensietoets- resultate	46
2.7	Kreatiwiteit	47
2.7.1	Inleidend	47
2.7.2	Begripsomskrywing	48
2.7.3	Eienskappe van kreatiewe persone	50
2.7.4	Opvoedkundige implikasies	51
2.8	Besondere begaafdheid	52
2.8.1	Inleidend	52
2.8.2	Moontlike kenmerkende eienskappe	53
2.8.3	Negatiewe aspekte waarmee begaafdes op skool te kampe het	54
2.8.4	Opvoedkundige implikasies	55
2.9	Swakbegaafdheid	56
2.9.1	Inleidend	56
2.9.2	Oorsake van swakbegaafdheid	56
2.9.3	Uitkenning van swakbegaafdes	57
2.9.4	Opvoedkundige implikasies	59

2.10	Ekspressie en projeksie	59
2.10.1	Kinderspel	59
2.10.1.1	Inleidend	59
2.10.1.2	Spelvorme	60
(a)	Funksionele spel	60
(b)	Illusiewe en rolspel	61
(c)	Konstruksiespel	61
(d)	Kompetiesiespel	61
2.10.1.3	Musiek en spel	61
2.10.1.4	Spel en remediëring	62
(a)	Inleidend	62
(b)	Kinderspel as vorm van projeksie	62
2.10.2	Kindertekeninge	62
2.10.2.1	Inleidend	62
2.10.2.2	Stadia van kindertekeninge	63
(a)	Krabbelstadium	63
(b)	Pre-skematiese of simboliese stadium (± 4-6 jaar)	63
(c)	Skematiese stadium (± 6-9 jaar)	63
2.10.2.3	Kindertekeninge en remediëring	64
(a)	Inleidend	64
(b)	Kindertekeninge as vorm van ekspressie	64
2.11	Samevattende gevolgtrekking	65

HOOFSTUK 3

FAKTORE WAT LEERLINGE BY SKOOLTOETREDE BEÏNVLOED

3.1	Inleiding	66
3.2	Vereistes wat die skool aan die skoolbeginner stel	66
3.2.1	Skoolrypheid	66
3.2.2	Skoolgereedheid	67

3.2.3	Gesondheid	69
3.2.4	Motoriese vaardigheid	69
3.2.5	Persepsie en intelligensie	70
3.2.6	Werkhouding	71
3.2.7	Motivering en deursettingsvermoë	71
3.2.8	Emosionele voorbereidheid en sosiale aanpassing	71
3.2.9	Taalvaardigheid	72
3.2.10	Ouerbetrokkenheid	73
3.3	Moontlike tekorte wat die skool inhou	75
3.3.1	Te groot klasgroepe	75
3.3.2	Kurrikulumsamestelling	75
3.3.3	Onderrigmetodes	76
3.3.4	Leertempo	77
3.3.5	Onderwysers	77
3.3.6	Portuurgroep	79
3.4	Moontlike persoonlike probleme/tekorte by skoolbeginners	80
3.4.1	Inleiding	80
3.4.2	Milieugeremde kinders	80
3.4.3	Taalverwarring	82
3.4.4	Nie skoolgereed nie	82
3.4.5	Emosionele probleme	82
3.4.6	Fisieke probleme	85
3.4.6.1	Sintuiglike tekorte	85
3.4.6.2	Kroniese siektetoestande	85
3.4.6.3	Psigoneurale leergestremdheid	86
3.4.7	Perseptuele tekorte	87
3.4.8	Linkshandigheid	88
3.4.9	Hakkel	89
3.4.10	Perseverasie	90
3.4.11	Swak motivering	91
3.4.12	Geen deursettingsvermoë	92
3.4.13	Negatiewe selfbeeld	92
3.4.14	Verstandelike gestremdheid	93
3.4.15	Leertekorte	94
3.4.15.1	Skrif	94
3.4.15.2	Spelling	95
3.4.15.3	Lees	96

3.4.15.4	Wiskunde	97
3.5	Moontlike opvoedingsfoute en probleme in gesinsverband	98
3.5.1	Inleiding	98
3.5.2	Onstabiele en versteurde gesinslewe	98
3.5.3	Verwaarlosing	99
3.5.4	Verwerping	99
3.5.5	Mishandeling	99
3.5.6	Oorstrengheid en dominerings	100
3.5.7	Verwenning en oorbeskerming	101
3.5.8	Identiteits- en geslagsrolverwerwing	101
3.5.9	Besondere gesinsposisies van kinders	103
3.5.9.1	Die enigste kind	103
3.5.9.2	Die oudste kind	104
3.5.9.3	Die middelste kind	104
3.5.9.4	Die jongste kind	105
3.5.9.5	Die laatlammetjie	105
3.5.9.6	Die seun in 'n meisiegesin	105
3.5.9.7	Die dogter in 'n seungesin	106
3.5.9.8	Net dogters of net seuns	106
3.6	Problematiek van die eietydse samelewing	106
3.6.1	Oriëntering	106
3.6.2	Gesinsverbrokkeling	108
3.6.2.1	Egskeiding : invloed op kinders	108
3.6.2.2	Enkelouers	109
3.6.2.3	Werkende moeders	110
3.6.3	Massamedia	111
3.6.4	Kindermolestering	115
3.6.5	Homoseksualisme	116
3.7	Samevattende gevolgtrekking	116

HOOFSTUK 4**MOONTLIKHEDE VAN MUSIEK VIR SKOOLBEGINNERS**

4.1	Inleiding	118
4.2	Oriëntering: Waarom MUSIEK?	118
4.3	Musiekopvoeders: Standpunte ten opsigte van ontwikkelende jong kinders	123
4.3.1	Oriëntering	123
4.3.2	Emile Jaques-Dalcroze	123
4.3.2.1	Leerteorie	123
4.3.2.2	Metode	124
4.3.3	Zoltan Kodály	125
4.3.3.1	Leerteorie	125
4.3.3.2	Metode	126
4.3.4	Carl Orff	129
4.3.4.1	Leerteorie	129
4.3.4.2	Metode	130
4.3.5	Gevolgtrekking	133
4.4	Die verband tussen onderrigbeskouings van die musiekopvoeders Dalcroze, Kodály en Orff en ander opvoedkundiges (Gagné, Piaget, Bruner, Bloom en Gesell)	134
4.4.1	Oriëntering	134
4.4.2	Dalcroze	134
4.4.3	Kodály	135
4.4.4	Orff	135
4.4.5	Gevolgtrekking	136
4.5	Skakeling van musiek met ander vakke in die kurrikulum	137
4.5.1	Inleiding	137
4.5.2	Tale (Moedertaal asook tweede taal)	137
4.5.3	Skrif	138

4.5.4	Wiskunde	139
4.5.5	Liggaamlike Opvoeding	140
4.5.6	Gesondheidsopvoeding	140
4.5.7	Omgewingsleer	140
4.5.8	Bybelonderrig	141
4.5.9	Kuns	141
4.5.10	Gevolgtrekking	142
4.6	Verrykingsmoontlikhede van die skoolprogram deur middel van musiekonderrig aan skoolbeginners	142
4.6.1	Inleiding	142
4.6.2	Spesifieke moontlikhede	143
4.6.2.1	Perseptuele ontwikkeling	143
(a)	Ouditiewe persepsie	143
(b)	Visuele persepsie	144
(c)	Multisensoriese persepsie	145
4.6.2.2	Motoriese ontwikkeling	145
(a)	Groot motoriek	145
(b)	Fyn motoriek	146
(c)	Liggaamsbeeld, lateraliteit en links-regsvoriëntasie	146
4.6.2.3	Perseptueel-motoriese vaardighede	146
4.6.2.4	Taalverwerwing/kommunikasie	147
4.6.2.5	Wiskunde	147
4.6.2.6	Genoegsame herhaling	147
4.6.2.7	Aandagsinstelling en geheue	148
4.6.2.8	Motivering en deurstellingsvermoë	148
4.6.2.9	Oordrag van leerresultate	149
4.6.2.10	Sukseservaring	149
4.6.2.11	Emosionele ontlading	149
4.6.2.12	Individualiteit en selfbeeld	150
4.6.2.13	Linkshandiges	150
4.6.2.14	Kreatiwiteit	151
4.6.2.15	Hiperaktiwiteit	151
4.6.2.16	Perseverasie	152
4.6.2.17	Hakkel	152
4.6.2.18	Geslagsrolidentifikasie	152
4.6.2.19	Sosialisering	153
4.6.2.20	Identifisering en akkommodering van begaafde leerlinge in 'n klasgroep	154

4.6.2.21	Identifisering van swak begaafdheid en ander probleme	154
4.6.2.22	Nie skoolgereed nie	155
4.6.2.23	Milieugeremdheid	155
4.6.2.24	Struktuurbeewing	155
4.6.2.25	Estetiese ontwikkeling	156
4.6.3	Gevolgtrekking	156
4.7	Samestelling van 'n moontlike verrykte klasmusiekprogram vir skoolbeginners ten einde skolastiese vordering te optimaliseer	157
4.7.1	Inleiding	157
4.7.2	Programinhoud	157
4.7.2.1	Afdeling A	157
4.7.2.2	Afdeling B : Die verrykte klasmusiekprogram	157
4.8	Samevatting	158

HOOFSTUK 5

ONTWIKKELING EN AANBIEDING VAN 'N VERRYKTE KLASMUSIEK-PROGRAM VIR SKOOLBEGINNERS

5.1	Inleiding	159
5.2	Samestelling van 'n verrykte klasmusiekprogram	159
5.2.1	Oriënterend	159
5.2.2	Algemene vereistes met die oog op die aanbieding van 'n verrykte klasmusiekprogram	160
5.2.2.1	Aanbieder van die program	160
(a)	Musiekkennis	160
(b)	Onderrigagtergrond	160
(c)	Ingesteldheid	160
(d)	Buigsaamheid	160
5.2.2.2	Leerlinge	161
5.2.2.3	Programsamestelling	161
(a)	Musikaliteit en estetiese opvoeding	161
(b)	Keuse van liederes	161

(c)	Instrumente	164
(d)	Aktiwiteite	164
5.2.2.4	Programaanbiedingslokaal	167
5.2.3	Werkwyse tydens die aanbieding van die spesifieke verrykte klasmusiekprogram	168
5.2.4	Bondige uiteensetting van die samestelling en inhoud van die verrykte klasmusiekprogram en moontlike voordele wat die aanbieding vir skoolbeginners inhou	171
5.3	Aanbieding en verloop van die verrykte klasmusiekprogram	175
5.3.1	Inleidend	175
5.3.2	'n Selfontwerpte skoolgereedheidstoets	175
5.3.2.1	Inleidend	175
5.3.2.2	Uiteensetting van die samestelling van die toets (voorbeeld : Bylae A)	175
(a)	Inhoud	175
(b)	Gebruiksmoontlikhede	176
5.3.2.3	Afneem van die toets	176
(a)	Werkwyse	176
(b)	Herhaling	177
(c)	Skriftelike verslag van elke leerling se toetsresultate	177
5.3.2.4	Samevattende gevolgtrekking	177
5.3.3	Aanbieding van die verrykte klasmusiekprogram	178
5.3.3.1	Inleidend	178
5.3.3.2	Afdeling A	178
(a)	Inhoud en aanbieding	178
(i)	Werkeenheid 1	178
(ii)	Werkeenheid 2	179
(iii)	Werkeenheid 3	180
(iv)	Werkeenheid 4	181
(v)	Werkeenheid 5	182
(b)	Samevattend	184

5.3.3.3	Afdeling B : Die verrykte klasmusiek-program	185
(a)	Inhoud en aanbieding	185
(i)	Werkeenheid 6	185
(ii)	Werkeenheid 7	187
(iii)	Werkeenheid 8	188
(iv)	Werkeenheid 9	190
(v)	Werkeenheid 10	193
(vi)	Werkeenheid 11	196
(vii)	Werkeenheid 12	199
(viii)	Werkeenheid 13	202
(ix)	Werkeenheid 14	204
(x)	Werkeenheid 15	207
(xi)	Werkeenheid 16	209
(xii)	Werkeenheid 17	211
(xiii)	Werkeenheid 18	212
(xiv)	Werkeenheid 19	214
(xv)	Werkeenheid 20	215
(xvi)	Werkeenheid 21	217
(xvii)	Werkeenheid 22	219
(xviii)	Werkeenheid 23	222
(xix)	Werkeenheid 24	223
(xx)	Werkeenheid 25	228
(b)	Samevattend	229
5.4	Afsluiting van die program	230
5.4.1	Inleidend	230
5.4.2	Herhaling van die skoolgereedheidstoets	230
5.5	Slotopmerking	230

HOOFSTUK 6

RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

6.1	Oriëntering	231
6.2	Statistiese metodes en tegnieke	232

6.3	Resultate	232
6.3.1	Vergelykbaarheid van die vermoëns van leerlinge in die EG en KG	232
	<i>TABEL 6.1</i> Verskille ten opsigte van veranderlikes tussen EG en KG vóór aanvang van die ondersoek	233
6.3.2	Toename van vordering ten opsigte van EG en KG	233
	<i>TABEL 6.2</i> (a) Toename van vordering ten opsigte van getoetste veranderlikes van die EG ná die programaanbieding	234
	<i>TABEL 6.2</i> (b) Toename van vordering ten opsigte van getoetste veranderlikes van die KG ná die programaanbieding	235
6.3.3	Vasstelling van spesifieke bates by leerlinge ná die aanbieding van die verrykte klasmusiekprogram	236
	<i>TABEL 6.3</i> Spesifieke bates van die aanbieding van 'n verrykte klasmusiekprogram soos weerspieël uit gemiddelde toename in prestasie van betrokke leerlinge van die twee groepe	237
6.3.4	Gevolgtrekking	238
6.4	Evaluering en resultate van die programaanbieding - 'n kwalitatiewe deurskouing	238
6.4.1	Evaluering van lesaanbiedings	238
6.4.2	Evaluering van werkboeke (vgl. Bylae B)	238
6.4.2.1	Algemeen	238
6.4.2.2	Evaluering	239
6.4.2.3	Bepaling van resultate	239
6.5	Persoonlike bates	240
6.5.1	Inleidend	240
6.5.2	Ontwikkeling van spesifieke vermoëns van leerlinge	240
6.5.2.1	Ontginning van persoonlike musikale vermoëns	240
6.5.2.2	Estetiese opvoeding	241

6.5.2.3	Identifikasie van begaafdheid en kreatiwiteit	241
6.5.2.4	Identifikasie van swakbegaafdheid	241
6.5.3	Skoolgereedheid	241
6.5.3.1	Milieugeremde leerlinge	241
6.5.3.2	Leerlinge wat stadig ontwikkel	242
6.5.3.3	Aanvulling van spesifieke tekorte of leemtes	242
6.5.4	Persoonlike/Individuele moontlikhede	242
6.5.4.1	Opvoedingsfoute	242
6.5.4.2	Emosionele onstabiliteit	243
6.5.4.3	Swak selfbeeld	243
6.5.4.4	Aanpassing ten spyte van problematiek van die eietydse samelewing	244
6.5.5	Sosiale aanpassing	244
6.5.5.1	Oorkom egosentrisiteit	244
6.5.5.2	Aanpassing in groot groepe	244
6.5.5.3	Groepdeelname	245
6.5.5.4	Operettedeelname	245
6.5.6	Algemene verbeteringe	245
6.5.6.1	Liggaamsbegrip	245
6.5.6.2	Persepsie	246
6.5.6.3	Motoriek	246
6.5.6.4	Perseptueel-motoriese vaardighede	246
6.5.6.5	Verbeterde luistervermoë	246
6.5.6.6	Kommunikasievaardigheid	247
6.5.6.7	Geslagsrolidentifikasie	247
6.5.6.8	Kreatiwiteit en besondere begaafdheid	247
6.5.6.9	Hiperaktiwiteit	248
6.5.6.10	Begrip van sinvolle samehang tussen verskillende skoolvakke en leeroordrag	248
6.6	Samevattende gevolgtrekking	249

HOOFSTUK 7

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

7.1	Oriëntering	251
7.2	Samevatting	251
7.2.1	Agtergrond	251
7.2.2	Doel van die navorsing	251
7.2.3	Verloop van die praktiese ondersoek	251
7.2.4	Aanbieding van die verrykte klasmusiekprogram	252
7.3	Gevolgtrekkings	253
7.3.1	Inleidend	253
7.3.2	Resultate	253
7.3.2.1	Resultate van toetsings en skolastiese prestasie	254
(a)	Skoolgereedheidstoets	254
(b)	Skolastiese prestasie	254
7.3.2.2	Persoonlik waarneembare bates ten opsigte van die eksperimentele groep	255
(a)	Werkboeke	255
(b)	Musikale vermoëns en estetiese opvoeding	255
(c)	Stadige vordering	255
(d)	Skoolgereedheid	256
(e)	Aanpassingsprobleme	256
(f)	Groepdeelname	256
(g)	Leeroordrag	256
(h)	Tekorte/probleme in die onderrigsituasie	256
7.3.3	Samevattende gevolgtrekking	257
7.4	Aanbevelings	258
7.4.1	Oriëntering	258
7.4.2	Aanbevelings	258
7.5	Slotopmerking	258

ABSTRACT		259
OPSOMMING		261
BIBLIOGRAFIE		263
DISKOGRAFIE		279
BYLAE		280
Bylae A:	Skoolgereedheidstoets	281
Bylae B:	Werkboek	295
Bylae C:	Alfabetiese lys van liedere wat in die program gebruik is	302
Bylae D:	Resultate	303

LYS VAN FIGURE

Bloom se model	23
Voorgrond en agtergrond	30
Driesisteeemgeheuemodel	39
Verspreidingskurwe van intelligensie volgens die wet van Gauss	45
Renzulli se voorstelling van intelligensie	49
Mönks en Knoers se uitbreiding van Renzulli se opvatting	50
'n Skematiese voorstelling van skoolgereedheid	68

LYS VAN TABELLE

5.2.4 Bondige uiteensetting van die samestelling en inhoud van die verrykte klasmusiekprogram en moontlike voordele wat die aanbieding vir skoolbeginners inhou	171
<i>Tabel 6.1</i> Verskille ten opsigte van veranderlikes tussen EG en KG vóór aanvang van die ondersoek	233
<i>Tabel 6.2 (a)</i> Toename van vordering ten opsigte van getoetste veranderlikes van die EG ná die programaanbieding	234
<i>Tabel 6.2 (b)</i> Toename van vordering ten opsigte van getoetste veranderlikes van die KG ná die programaanbieding	235
<i>Tabel 6.3</i> Spesifieke bates van die aanbieding van 'n verrykte klasmusiekprogram soos weerspieël uit gemiddelde toename in prestasie van betrokke leerlinge van die twee groepe	237
LYS VAN LIEDERE : BYLAE C	302